

LUPTĂTORI PENTRU CAUZA UNITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNILOR: 150 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI MIRON CRISTEA, PRIMUL PATRIARH AL ROMÂNIEI MARI¹

Mădălina Virginia ANTONESCU*

Rezumat: *Anul acesta a fost proclamat de Patriarhia Română drept "Anul Făuritorilor Marii Uniri". Așa cum a arătat Patriarhia Română - ca un semn de recunoaștere simbolică-, una dintre personalitățile care și-au adus contribuția la realizarea Marii Uniri a tuturor românilor a fost Patriarhul Miron Cristea. În lucrarea de față vom prezenta rolul pe care Miron Cristea, ca Episcop de Caransebeș și mai târziu, ca Mitropolit Primat al Ungro-Vlahiei, l-a avut în pregătirea și realizarea evenimentului istoric și unic al Marii Uniri din 1918. Miron Cristea a adoptat o atitudine clară, fermă, națională, ca înalt ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din provincia istorică Transilvania, prin inițierea și impulsivitatea diferitelor proiecte regionale și obiective care au materializat Marea Unire de la 1918 a tuturor românilor.*

Cuvinte-cheie: *Miron Cristea, Patriarhul României Mari, Marea Unire de la 1918, Biserica Ortodoxă Română*

Introducere

Născut în data de 18 iulie 1868, ca primul băiat al Domniței și al lui George Cristea, familie de țărani "din părțile Topliței, comitatul Muraș-Turda, din țara Ungariei" (la acea vreme)², viitorul episcop a fost botezat Elie, în cinstea sărbătorii Sf. Prooroc Ilie (20 iulie). Toată viața sa, cât și în activitatea sa ca înalt ierarh al Bisericii Ortodoxe Române și ca înalt demnitar al statului român, Miron Cristea și-a asumat cu mândrie originea sa țărănească.

Mai târziu, după ce a intrat în rândurile slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române la 1 iulie 1895, a fost apoi numit în funcția de secretar al Consistoriului arhiepiscopial din Sibiu, de către mitropolitul Miron Romanul și, îmbrăcând haina monahală (în 20 iunie 1902) sub numele de Miron (în cinstea mitropolitului Miron

---

¹ *The present article represents only the personal opinion of the author and it does not involve in any form any other natural person or legal entity. All the rights over the present text are reserved. The quotations of the present text can be made by mentioning the author and the complete source.*

* Ph. D., scientific researcher, Bucharest University; scientific collaborator with Academy of Romanian Scientists.

² Ilie Șandru, Valentin Borda, *Un nume pentru istorie. Patriarhul Miron Cristea*, Casa de Editură Petru Maior, Târgu-Mureș, 1998, p. 23.

Romanul), a fost ulterior înaintat la treapta de ipodiaton și apoi, la cea de arhidiaton. În 1902, Sinodul Eparhial al arhidiecezei Sibiului l-a ales în funcția de asesor consistorial pe viață³. În 21 noiembrie 1909, Miron Cristea este ales de Sinod în demnitatea de Episcop de Caransebeș, o episcopie ortodoxă veche, reînființată la 1865 de mitropolitul Andrei Șaguna. Cu acest prilej, Nicolae Iorga scria despre el în ziarul Neamul românesc: ”O personalitate foarte cunoscută la Sibiu a noului ales. Un tânăr căruia îi place între tineri, un spirit vioiu, doritor de convorbire cu alte spirite vioaie, un frumos și elegant cleric, care e privit cu simpatie în cercuri largi și alese, un orator plăcut și un scriitor harnic”⁴. În 3 mai 1910, Miron Cristea este hirotonisit în catedrala mitropolitană din Sibiu, ca arhiereu, evenimentul transformându-se într-o adevărată sărbătoare națională și ortodoxă⁵. A păstorit în această demnitate arhierească până în 1919, când a fost ales în demnitatea de Mitropolit Primat al României, pentru ca, în 1925, să devină primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române⁶.

În ședința Camerei din 17 aprilie 1923, cu prilejul ridicării Mitropoliei Ungro-Vlahiei la rangul de Patriarhie, Miron Cristea spunea: ”Cât mă privește pe mine personal, mulțumesc prea-milostivului Dumnezeu că, din simplu fiu de țăran, pe care l-a botezat un simplu cioban ce-și pășuna uriașele sale turme pe munții Moldovei, nu tocmai departe de satul meu natal, Toplița Română, m-am ridicat la cea mai înaltă treaptă bisericească la care poate să ajungă un om pământean”⁷.

2. Miron Cristea, promotor al doctrinei naționaliste și exponent al Generației de Aur a Făuritorilor României Mari

Conform definițiilor date de dicționarele de gândire politică, *naționalismul* (derivat din lat. *Natio* - popor) *nu se confundă cu populismul și nici nu are conotațiile pejorative* atașate de suporterii globalismului acestui concept politic. Naționalismul este definit, în primul său sens, ca ”manifestare a caracterului național al unui popor, exteriorizată prin sentimentul apartenenței la o națiune și conștientizarea unor interese naționale comune”⁸. Doctrina apreciază că, în acest sens, naționalismul ”continuă să îndeplinească un rol istoric pozitiv în formarea națiunilor, în eliberarea unor popoare din asuprirea străină sau pentru păstrarea identității naționale”⁹.

³ *Ibidem*, p. 69.

⁴ *Ibidem*, p. 89.

⁵ *Ibidem*, p. 90.

⁶ Preot prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 2006, p. 395.

⁷ Ilie Șandru, Valentin Bordea, *op. cit.*, pp. 22-23.

⁸ Sergiu Tamaș, *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*, Ed. Academiei Române, București, 1993, pp. 178-179.

⁹ *Idem*, pp. 178-179.

Un al doilea sens al acestui concept se referă la ”*comunitatea de interese naționale a unui popor*; identitatea sa națională și culturală tinde să se exprime și să capete recunoaștere prin intermediul unei construcții politice proprii, independente, suverane și egale în raport cu alte comunități naționale”¹⁰. Naționalismul are un aspect politic caracterizat prin ”*lupta pentru un stat național, pentru afirmarea demnității naționale și a valorilor creative ale unui popor*”¹¹.

Istoric, naționalismul a apărut în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, odată cu formarea primelor națiuni și a continuat să se manifeste în sec. XX în procesul de formare a noilor națiuni rezultate din destrămarea imperiilor de după primul război mondial (imperiul austro-ungar) și în urma prăbușirii sistemelor coloniale după al doilea război mondial (Africa, Asia)¹².

Pentru alți autori, naționalismul desemnează ”*o stare mentală (un sentiment) dar și o doctrină, caracterizată prin: ideea că aparține unei națiuni este un lucru bun și dezirabil; națiunile sunt cele mai importante colectivități culturale și politice; puterea politică rezidă în și derivă din națiune; loialitatea față de națiune covârșește orice altă loialitate; activitatea statului – economică, culturală, socială etc.- trebuie subordonată principiilor naționale*” (Smith 1971, 1973, 2002)¹³. După Walker Connor, naționalismul pleacă de la presupuziția că ”diferențierile fundamentale din interiorul rasei umane sunt multiple *clivaje verticale* ce-i împart pe oameni în *grupuri etnonaționale*”, spre deosebire de marxism care, ”dimpotrivă, pleacă de la convingerea că diferențierile esențiale sunt *deosebiri orizontale* dintre clase, care *transced grupurile naționale*” (Connor, 1984)¹⁴.

În relațiile internaționale, *realiștii recunosc* forța și influența faptului național și a naționalismului care a fost o cauză influentă de construcție națională, de creare a puterii, în special pe plan militar¹⁵.

Naționalismul a mai fost definit și ca ”*un sens al conștiinței naționale care ridică o națiune în raport cu altele*”, *un concept legat de evoluția și ridicarea statului-națiune*¹⁶.

Având în vedere sensurile de mai sus date naționalismului, ca și concept politic dar și ca doctrină politică, putem spune că idealul realizării României Mari,

---

¹⁰ *Ibidem*, p. 179.

¹¹ *Ibidem*, p. 179.

¹² *Ibidem*, p. 179.

¹³ Coord. Aristide Cioabă, Constantin Nica, *Doctrine politice în România secolului XX*, vol. II, Academia Română, ISPRI, Ed. Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, București, 2004, p. 247.

¹⁴ *Idem*, p. 247.

¹⁵ Marie-Claude Smouts, Dario Battistella, Pascal Vennesson, *Dictionnaire des relations internationales. Approches, concepts, doctrines*, Dalloz, Paris, 2006, p. 365.

¹⁶ Martin Griffiths, *Encyclopedia of international relations and global politics*, Routledge, London and NY, 2005, p. 559.

a statului național unitar, liber și reîntregit în granițele sale firești nu ar fi fost posibil fără o generație întreagă de oameni care au iubit neamul românesc, au crezut în valorile naționale, în tradițiile românești și în dreptul poporului român de a trăi liber și demn în granițele unui stat național reunificat. Generația de Aur care și-a dedicat întreaga viață, activitate, inclusiv fonduri bănești pentru realizarea Marii Uniri, a acționat în cadrul unui curent de gândire politică foarte clar, asumat cu tărie, cunoscut ca și naționalism, așa cum l-am explicat în sensurile sale de mai sus. *Departate de a fi ceva rușinos sau a fi etichetat ca extremism ori ca incorectitudine politică, naționalismul a fost asumat deschis nu doar de elitele intelectuale ale Vechiului Regat, de armată, de dinastia regală, de românii din diaspora, de cei din provinciile românești asuprite de jugul imperial austro-ungar, dar el a constituit crezul de bază în virtutea căreia a devenit posibil un obiectiv politic comun și prioritar al unei întregi generații de români luptători: unirea tuturor românilor într-un stat național unitar.*

Generația de Aur a Marii Uniri putem să o încadrăm într-o epocă de efervescentă a tendinței naționaliste nu doar în ceea ce privește națiunea română ci și alte națiuni, din întreaga Europă, care se zbăteau să iasă din asuprirea unor imperii ce nu le recunoșteau dreptul la existență de sine stătătoare, în cadrul unor state distincte.

Conjunctura internațională a anului 1918 a fost una marcată de afirmarea nu doar a doctrinei politice a naționalismului (care a dus la eliberarea națiunilor asuprite din jugul imperiilor asupritoare) ci și de formare a statelor naționale unitare pe cuprinsul Europei.

Putem caracteriza această conjunctură istorică a sec. XIX, drept o afirmare a unei ordini europene de tip *westphalian*, care a fost în cele din urmă, încurajată, sprijinită de Președintele american *W. Wilson* și apoi asumată ca politică oficială, de SUA, devenite sprijinitoare deschise ale ordinii *westphaliene* post-imperiale europene și a dreptului popoarelor europene de a își constitui state naționale libere și suverane.

Invocând în articolele sale idealul unității naționale, al dreptului la autodeterminare a poporului român, Nicolae Iorga spunea în 1916, referitor la obiectivul național al susținerii unirii tuturor românilor ca împlinire a unui vis de veacuri: ”a sosit un ceas pe care-l așteptam de peste două veacuri, pentru care am trăit întreaga noastră viață națională, pentru care am muncit și am scris, am luptat și am gândit. A sosit ceasul să cerem și noi lumii... dreptul de a trăi pentru noi, dreptul de a nu da nimănui, ca robi, rodul ostenețelor noastre” (Neamul românesc, 21 august 1916)¹⁷. Alături de Nicolae Iorga și de alte personalități ale Generației de Aur care a pregătit și a înfăptuit Marea Unire de la 1918, Miron Cristea a pledat neobosit pentru necesitatea realizării acestui ideal național, alăturându-se

¹⁷ În Petre Țurlea, *Nicolae Iorga*, col. *Personalități ale Marii Uniri*, Ed. Enciclopedică, București, 2016, p. 157.

cauzei naționaliste, obiectivului creării unui singur stat național român unitar și suveran. În 6/19 martie 1919, de la Sibiu, cu prilejul întrunirii preoților ortodocși la un Congres sub președinția de onoare a episcopului Miron Cristea, se evocă personalitatea istoricului Nicolae Iorga și rolul său de luptător pentru cauza națională: ”Întrunită în Congres la Sibiu, preoțimea ortodoxă din cuprinsul Mitropoliei românilor ardeleni, în clipa aceasta de sărbătoare a sufletului, cu emoție adâncă și vie recunoștință, își aduc aminte de neobositul luptător și făuritor cu condeiu al aspirațiilor noastre naționale, care a dat glas pe pagini măiestre de istorie zbuțumărilor și durerilor atâtor generații de slujitori ai altarului românesc”¹⁸.

Marea Unire din 1918, după cum subliniază doctrina, a reprezentat „actul energetic al națiunii române, pregătit de întreaga evoluție istorică a poporului român, de îndelungata sa luptă pentru existența, pentru apărarea ființei proprii și pentru dreptul de a trăi în granițele unuia și aceluiași stat”¹⁹.

3. Rolul lui Miron Cristea ca Episcop de Caransebeș și mai târziu, ca Mitropolit Primat al Ungro-Vlahiei în pregătirea și realizarea evenimentului istoric și unic al Marii Uniri din 1918 și în unificarea BOR

Miron Cristea a adoptat o atitudine clară, fermă, națională, ca înalt ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, prin inițierea și impulsivitatea diferitelor proiecte regionale și obiective care au materializat Marea Unire de la 1918 a tuturor românilor.

Încă din primele momente ale activității sale ca Episcop de Caransebeș (fiind instalat în scaunul episcopal în 8 mai 1910), Miron Cristea a subliniat în discursul său inaugural, atașamentul său profund pentru tradițiile strămoșești, pentru Biserica Ortodoxă și pentru limba românească, ca elemente ale identității naționale de veacuri ale poporului român, pe care orice preot are obligația să le slujească, să le protejeze și să le răspândească în rândul credincioșilor: ”...și cum credința noastră strămoșească a crescut laolaltă în biserica noastră cu limba românească, această cultură, propovăduită de biserică, numai națională românească poate să fie. Adevărata cultură a unui popor nu se poate mijloci decât în limba proprie”²⁰. Ierarhul a luat atitudine fermă împotriva politicii de maghiarizare a școlilor românești confesionale din eparhia Banatului, susținând învățământul în limba română în școlile confesionale care se aflau în afara sferei de competență a guvernului ungar. Miron Cristea, prin repetate apeluri către societatea civilă și către guvernul român, a adunat prin contribuții obștești,

¹⁸ Idem, p. 226.

¹⁹ Ioan Scurtu, *Unitatea, caracteristică fundamentală a evoluției istorice a poporului român*, în antologia *O viață în slujba istoriei. Ioan Scurtu la 75 de ani*, Ed. Ștefadina, București, 2015, p. 547.

²⁰ Ilie Șandru, Valentin Bordea, op. cit., pp. 92-93.

milioane de coroane pentru a întreține aceste școli, a ridicat alte școli în peste 60 de comune, făcând posibilă plata salariilor învățătorilor români din aceste teritorii²¹.

Miron Cristea s-a luptat pentru a prezerva cultura națională românească, nu doar limba românească și învățământul confesional în limba română, privindu-le ca pe elemente ale demnității naționale și ale unității de neam: ”*în straturile largi ale poporului numai așa se poate lăți cultura dacă învățăturile ei se îmbracă în hainele frumoasei noastre limbi românești. Numai o asemenea cultură, predată în limba noastră proprie, se poate face în sângele nostru, se poate asimila ființei și firii noastre românești*”, era el de părere, în Sfatul adresat către toți protopopii, preoții și învățătorii, la 1 ianuarie 1912²².

Ca Episcop de Caransebeș, Miron Cristea este propus și ales de Academia Română, în 7 iunie 1919, ca membru de onoare (în scrisoarea de înștiințare asupra acestui fapt, adresată de Academie Episcopului, se arată că ”*Academia Română, apreciind activitatea desfășurată de Prea Sfinția Voastră pentru înălțarea culturii neamului și întreținerea sentimentului național, v-a proclamat membru de onoare al ei*”²³). La rândul său, Miron Cristea precizează că această alegere a avut la bază activitatea bisericească, socială și culturală desfășurată de el ”*în timpul luptelor pentru existența noastră*”, după cum mărturisește în scrisoarea de mulțumire, adresată Academiei Române, el însuși. Miron Cristea precizează în scrisoarea sa de răspuns că el și-a adus aportul ”*la deșteptarea și întărirea conștiinței naționale și pentru propagarea și întărirea culturii românești prin toate mijloacele posibile*”²⁴.

Miron Cristea a pregătit și a participat la actul politic al unirii Transilvaniei cu Regatul României (Marea Unire de la Alba Iulia, de la 1 decembrie 1918), din postura de Episcop de Caransebeș. Ca membru al delegației care s-a dus pe Câmpia Turzii să ia parte la Marea Unire, el a vorbit alături de alți fruntași politici, mulțimii entuziaste adunate acolo²⁵ (compuse din peste 100.000 de delegați ajunși acolo din toată Transilvania, *aleși pe bază de credenționale*²⁶). Ei au explicat conținutul rezoluției Marii Uniri, a Transilvaniei cu România, adoptate de Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia, mulțimilor care au ovaționat cu un entuziasm de nedescris, după cum arată mărturiile epocii²⁷. În cuvântarea rostită la Marea Adunare de la Alba-Iulia, din 1 decembrie 1918, în fața delegaților din

²¹ Idem, p. 96.

²² Idem, pp. 96-97.

²³ Dr. Antonie Plămădeală, *Elie Miron Cristea. Corespondență*, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Sibiu, 2005, p. 9.

²⁴ Idem, p. 9.

²⁵ Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologice, coord. Gheorghe Platon, *Istoria Românilor. De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, vol. VII, tom II, Ed. Enciclopedică, București, 2003, pp. 521-524.

²⁶ Idem, pp. 517-518.

²⁷ Ioan Scurtu, *Unitatea, caracteristică fundamentală a evoluției istorice a poporului român*, în antologia *O viață în slujba istoriei. Ioan Scurtu la 75 de ani*, Ed. Ștefadina, București, 2015, p. 544.

toată Transilvania, Miron Cristea sublinia că unirea cu România „*trebuie să fie singura noastră tendință firească, doar idealul suprem al fiecărui popor ce locuiește un teritoriu compact trebuie să fie unitatea sa națională și politică*”²⁸.

Ulterior, la 14 decembrie 1918, o delegație alcătuită din Miron Cristea, Iuliu Hossu, Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voievod, a adus Actul Unirii (rezoluția votată la Alba-Iulia) în București, pentru a fi înmănată regelui Ferdinand²⁹. Delegația a fost întâmpinată la București de guvernul României și de o mulțime care a salutat cu însuflețire reprezentanții românilor transilvăneni³⁰.

Mai trebuie remarcată și activitatea depusă în favoarea cauzei Banatului, din calitatea de Episcop de Caransebeș, care a culminat cu celebrul discurs al lui Miron Cristea, cu ocazia deschiderii primului Parlament ales al României Mari, din ziua de 5/18 decembrie 1919 când, în calitate de senator de drept, el a susținut apartenența firească, naturală a Banatului la România, pe baza argumentelor de unitate națională, istorică, social-economică și religioasă, militare și teritoriale, pentru a determina politicienii vremii să adopte o linie diplomatică fermă la Conferința de Pace prin care avea să se decidă apartenența Banatului, de la Dunăre până la Mureș, la România³¹.

Din Cuvântarea sa ca Episcop de Caransebeș, din Senatul României, ținută din 18 decembrie 1919 și publicată în Monitorul Oficial, reiese atitudinea de sprijinire fermă și militantă a viitorului Patriarh al României pentru cauza desăvârșirii unității naționale a românilor, pentru reîntregirea țării cu teritoriile sale-”leagăn al românismului” precum Banatul, reiese pledoaria pentru recunoașterea unității spirituale creștine a românilor, finalizată prin adoptarea de către Senat, în unanimitate, a Declarației politice propuse de Miron Cristea, privind Banatul: ”*chestiunea fruntariilor noastre... mă interesează îndeaproape. Banatul, d-lor, este un colț de țară care nu numai este românesc, ci este leagănul leagănului nostru românesc (...) Banatul –carele din punct de vedere etnic este leagănul neamului românesc - se înfățișează în toate privințele ca un întreg indivizibil (...). Din cele mai vechi timpuri, românii sunt singurii locuitori de baștină ai Banatului*”³². În Declarație se mai prevede că Senatul României nu va

---

²⁸ Reprodus din vol. *Cuvântări ținute de Înalt Prea Sfinția Sa D. D. Dr. Miron Cristea, II*, București, 1923, p. 3-8, în lucrarea lui preot prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 2006, pp. 398-399.

²⁹ Coord. Gheorghe Platon, *Istoria Românilor*, op.cit., pp. 524-525.

³⁰ Mircea Păcurariu, op. cit., pp. 545-546.

³¹ Dr. Ioan Lăcătușu, prof. Vasile Stancu, *Episcopul Miron Cristea- apărător al unității Banatului (1918-1920)*, în *Credință și Mărturisire*, Ed. Episcopiei Caransebeșului, 2010, p. 434.

³² Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- apărător al unității Banatului (1918-1920)*, în Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni, colecția Centenarul Marii Uniri (1918-2018)*, Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, pp. 214-220.

recunoaște sub nicio formă știrbirea dreptului indiscutabil al României la alipirea Banatului la patria mamă”³³.

Ca Mitropolit Primat al României Mari, Miron Cristea și-a dedicat activitatea sa promovării în rândul credincioșilor a dragostei de țară, de neam; a întărit religiozitatea și moralitatea în rândul lor; pe plan politic, el a reprezentat un factor de unificare și de împăcare a actorilor politici decidenți, pentru a asigura succesul ideii naționale. Ierarhul a sprijinit clerul și s-a preocupat ca în rândul său să se activeze dimensiunea națională, a rezonanței cu necazurile poporului, a interacțiunii profunde dintre biserică și societate; a fost un constructor de școli românești în Transilvania; a crescut averea bisericii, a fundațiilor și altor instituții din dieceza sa; a fost apreciat nu doar de mulțimea credincioșilor pentru munca și personalitatea sa, în slujba idealului de consolidare a unității naționale, cât și de elita politică³⁴.

În 1919, la Sibiu, cu ocazia întrunirii Congresului preoților ortodocși din Transilvania, unde s-au discutat aspecte legate de organizarea BOR în urma realizării unirii tuturor românilor, în calitate de Episcop al Caransebeșului, Miron Cristea a ținut o cuvântare în care pleda pentru principiul autonomiei bisericești, văzute ca „*formând temelia organizației în Biserica Ortodoxă*”, afirmând „*necesitatea de a câștiga și asigura sprijinul și ajutorul moral din partea statului român pe seama Bisericii*”³⁵. În concepția Episcopului de Caransebeș, există o legătură intrinsecă, între tradiție, identitate națională și spirituală profundă, între Biserică și neamul românesc, care formează o unitate de neam, limbă și credință: „*nu există în cadrele României noi o instituție națională față de care noul stat român să aibă mai multe îndatoriri ca față de Biserica Ortodoxă Română de la noi, care până acum a fost cea mai desconsiderată*”³⁶. După cum a sublinat Miron Cristea la această întrunire a clerului român ortodox, inclusiv cel din Vechiul Regat, din Basarabia și Bucovina, „*...acum, când Biserica Ortodoxă Română a devenit biserica covârșitoarei majorități a cetățenilor României noi, când a devenit biserica dominantă a statului român..., ne va succeda a o ridica prin conlucrarea armonioasă și în spirit evanghelic a clerului cu toți frunțașii și factorii țării...*”³⁷.

În cadrul celui de-al doilea obiectiv major de consolidare a unității naționale a românilor, anume unificarea Bisericii Ortodoxe Române, s-a convocat la inițiativa Președintelui Sf. Sinod, IPS Pimen, Mitropolitul Moldovei și al Sucevei, în zilele de 24- 25 iunie 1920, o consfătuire la mănăstirea Sinaia, unde au participat ca delegați, reprezentanți ai preoțimii și credincioșilor din toate

³³ Idem, p. 220.

³⁴ Ilie Șandru, Valentin Borda, op. cit., pp. 123-124.

³⁵ Idem, p. 126.

³⁶ *Ibidem*, p. 126.

³⁷ *Ibidem*, p. 126.

provinciile românești. Cu toții au convenit că venise timpul pentru realizarea unificării bisericilor din provinciile realipite la patria-mamă, cu Biserica Ortodoxă Română din Vechiul Regat³⁸. În cadrul acestei ședințe, Miron Cristea a pledat pentru aplicarea principiului autonomiei bisericești, a organizării pe baze unice a BOR din Regatul României și a fost aprobat de toți participanții, aceste principii fiind mai târziu aplicate chiar de el, din demnitățile de Mitropolit-Primat și de Patriarh.

Doctrina apreciază că semnificația alegerii lui Miron Cristea ca Mitropolit-Primat al Ungro-Vlahiei, în data de 18/31 decembrie 1919, de către Marele Colegiu Electoral Bisericesc, cu 435 voturi favorabile exprimate din totalul de 447 de voturi, a fost de fapt, o consfințire a unirii politice dintre Transilvania și România, deoarece Miron Cristea devenise o personalitate marcantă a luptei naționale a românilor pentru unitate politică și reîntregirea statului. În cuvântarea ținută cu acest prilej, la investitura sa în noua demnitate bisericească, Miron Cristea, plin de emoție, mărturisea: *”...ca pe mine să mă învrednicească a fi, după multe veacuri, cel dintâi mitropolit al Ungro-Vlahiei, purtând acest titlu nu ca un nume istoric, ci cu un titlu de drept și de fapt, reînviind astfel nu numai vechile legături duhovnicești ale patriei mume cu românii din Ardeal, Banat și părțile ungurene, ci desăvârșind unitatea Bisericii Ortodoxe-răsăritene cu românii de pretutindeni”*; *”...eu văd în această alegere nu atâta o simpatie față de cel ales, ci marea dragoste pe care o arată biserica strămoșească față de acea instituțiune divină și națională, pe care un adânc cugestător lumean, ca Eminescu, a numit-o mama neamului românesc”*³⁹.

Ca Mitropolit Primat, Miron Cristea s-a preocupat să realizeze o reformă de profunzime, o reorganizare a Bisericii Ortodoxe, propunând în 1920, convocarea unui nou Sinod Ecumenic. În 29 iunie 1920, el a adresat Patriarhilor bisericilor răsăritene ortodoxe o scrisoare în care îi anunță de investitura sa ca Mitropolit al Ungro-Vlahiei și de Președinte al Sfântului Sinod și propunea o viitoare cooperare între bisericile răsăritene prin organizarea de consfătuiri comune și a unui sinod ecumenic prin care să se consolideze statutul Bisericii Răsăritului⁴⁰. Poziția sa de a sprijini mutarea scaunului Patriarhiei la Constantinopol a fost urmată de o victorie în acest sens, care a întărit Biserica Răsăritului și în special, Biserica Greacă⁴¹.

În sensul acțiunilor întreprinse de Miron Cristea pentru realizarea unificării Bisericii Ortodoxe Române se remarcă acțiuni precum: organizarea sesiunii Sfântului Sinod din 30 decembrie 1919, unde s-a votat unirea tuturor eparhiilor din țară; Pastorală din 1920, unde a subliniat necesitatea unei biserici unice

³⁸ *Ibidem*, p. 129.

³⁹ *Ibidem*, pp. 130-131.

⁴⁰ *Ibidem*, pp. 133-134.

⁴¹ *Ibidem*, p. 134.

autocefale ortodoxe în granițele României unite; mai mult, Miron Cristea a accentuat la sesiunea din mai 1920 a Consistoriului Superior Bisericesc, că *”mergând împotriva unificării BOR s-ar merge împotriva bisericii și acela ar fi totodată, un dușman al statului român, al romanismului întreg, și un profanator al memoriei sutelor de mucenici naționali, care s-au jertfit în legendare fapte de eroism pentru dezrobirea fraților și întregirea neamului”*⁴². Miron Cristea a organizat în septembrie 1920 un mare congres bisericesc pentru adoptarea unui proiect de lege pentru organizarea unitară a BOR, documentele fiind definitivate abia în 1925 și prezentate Parlamentului, care le-a votat.

În octombrie 1920, la Iași, cu prilejul întrunirii Congresului preoților, Miron Cristea a subliniat din nou nevoia de respectare a principiului autonomiei bisericești, înțelegând prin aceasta ca *”biserica însăși, prin organele sale, să își conducă și să-și aranjeze afacerile sale interne, fără amestecul intereselor lăaturalnice de tot soiul și fără să rupă, acolo unde trebuie, legătura cu ceilalți factori, cu statul și organele sale”*⁴³. O altă idee majoră susținută de înaltul ierarh a fost ridicarea și recunoașterea Bisericii Ortodoxe Române la importanța de *”biserica națională a statului român”*. În noua constituție a României, din martie 1923, urmare a eforturilor depuse de Miron Cristea, s-au stabilit raporturile dintre statul român și BOR. Astfel, în art. 22 se prevedea clar că *”Biserica Ortodoxă Română, fiind religia mării majorități a românilor, este biserica dominantă a statului român. În tot Regatul României Mari, Biserica creștină ortodoxă va avea o organizare unitară, cu participarea tuturor elementelor ei constitutive, clerici și mireni”*⁴⁴.

Cu ocazia întrunirii Constituantei bisericești (organ compus din clerici și mireni), la Iași, în 14 octombrie 1920, Miron Cristea a propus reformarea aparatului administrativ bisericesc din Mitropolia București cu o schemă de funcții inspirată din cea de la Ministerul Culturii; a considerat ca obiective prioritare a fi realizate, construirea Bisericii Mântuirii Neamului; a susținut începerea ridicării unei reședințe mitropolitane adecvate; înființarea Institutului Biblic; acordarea de burse către teologi; crearea unei școli de cântăreți bisericești; înființarea de noi seminarii teologice; sprijinirea picturii în stil bizantin; înființarea unui muzeu bisericesc și a unor episcopii noi; înființarea Bibliotecii Mitropoliei; măsuri urgente pentru restaurarea monumentelor istorice; tipografie pentru cărțile bisericești; organizarea de congrese mondiale bisericești; îmbunătățirea situației materiale a preoților prin acordarea unei plăți adecvate; sporirea numărului de protopopiate și alte propuneri⁴⁵. Aceste acțiuni reliefează încă o dată, meritele organizatorice ale lui Miron Cristea și implicarea sa deplină nu doar în viața

---

⁴² *Ibidem*, p. 135.

⁴³ *Ibidem*, p. 136.

⁴⁴ *Ibidem*, pp. 137-138.

⁴⁵ *Idem*, pp. 136-137.

organizării bisericești cât și în viața societății, în susținerea proiectelor culturale, spirituale, de caritate, de susținere a cultului eroilor, precum și în viața politică.

O preocupare de frunte a Mitropolitului Primat a fost reorganizarea Bisericii Ortodoxe române pe întreg teritoriul țării. El are înființat vechile scaune episcopale, episcopia Clujului și cea a Oradiei Mari. În teritoriul basarabean, Miron Cristea a întemeiat episcopia Cetății Albe și pe cea a Hotinului. În Muntenia, el a întemeiat episcopie nouă la Constanța⁴⁶.

Ulterior, Arhiepiscopia de la Chișinău a fost ridicată la rangul de Mitropolia Basarabiei (intrând în componența sa Arhiepiscopia Chișinăului și Episcopia Cetății-Albe Ismail) iar Episcopia Hotinului a trecut sub ascultarea Mitropoliei Bucovinei, prin legea organizării Bisericii Ortodoxe Române (5 mai 1925) prin care aceasta a fost ridicată la rangul de Patriarhie⁴⁷.

De asemenea, după Marea Unire de la 1918, au existat preocupări intense ale ierarhilor români, mai cu seamă pentru Miron Cristea, de a reînființa Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului, aceasta fiind desființată cu de-a sila de către autoritățile austro-ungare, în vremea asupririi Transilvaniei ca provincie a imperiului austro-ungar. Parlamentul României reîntregite a aprobat în 1921 proiectul de lege propus de Octavian Goga ca Ministru al Cultelor, prin care se prevedea reînființarea acestei episcopii, cu sediul la Cluj⁴⁸.

Pe baza unui raport întocmit în 1921 de către preotul militar Constantin Nazarie, Miron Cristea a inițiat înființarea *primei Episcopii militare din România Mare*. Din calitatea sa de Mitropolit Primat, el a susținut în cadrul Parlamentului României, să se voteze un proiect de lege în acest sens, fapt împlinit în iulie 1921 (cu titlul "*Lege privitoare la organizarea clerului militar*") și completat cu un Regulament al clerului militar activ, aprobat prin decret regal în 1925. Reședința noii episcopii militare s-a decis a fi la Alba Iulia în palatul regal de lângă Catedrala încoronării⁴⁹.

Tot în perioada 1920-1925 (cât a activat din demnitatea de Mitropolit-Primat), Miron Cristea a acordat atenție deosebită și proiectului de înființare a unui Institut Biblic Ortodox, aprobat de Sf. Sinod încă din iulie 1920, instituție gândită ca una având un rol major în educarea religioasă a românilor dar și o instituție de cultură religioasă, totodată.

Miron Cristea a fost cel care a reînhumat cu pompa cuvenită unor domnitori creștini ai Răsăritului luptător și martiric, osemintele martirului pentru dreapta credință, Constantin Brâncoveanu, domn al Țării Românești (1688-1714), în ceremonia din 21 mai 1920, de ziua sfinților împărați Constantin și Elena.

---

⁴⁶ *Ibidem*, pp. 138-139.

⁴⁷ *Ibidem*, pp. 140-141.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 141.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 146.

Tot în această perioadă, Miron Cristea s-a preocupat să înființeze Seminarul de la Craiova (noiembrie 1922) și Seminarul Teologic pentru orfanii de război, de la Câmpulung (21 noiembrie 1922).

În loc de concluzii

Într-un gest de recunoaștere a eforturilor și sacrificiilor Generației de Aur care a înfăptuit Marea Unire din 1918, Biserica Ortodoxă Română a orânduit ca anul 2018 să fie dedicat Făuritorilor Marii Uniri, între care, la loc de cinste este pomenit Patriarhul Miron Cristea, cel care, în calitate de Episcop de Caransebeș, a dat citire la 1 decembrie 1918, rezoluției de unire a Transilvaniei cu România, și care, ca membru al delegației românilor transilvăneni, a înmănat regelui, la București, actul Unirii.

Ca și ierarh de seamă al Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea a militat, din demnitățile de Episcop de Caransebeș, de Mitropolit Primat al României Mari și din cea de Patriarh al României (din 1925), pentru *cauza românismului*, văzută ca instrument de realizare a obiectivului unei întregi generații, unirea tuturor românilor în granițele unui stat-național reîntregit, unitar, suveran și liber de asupririle străine.

*Unitatea de neam, de limbă și de credință, privite ca trăsături dominante ale spiritului românesc*⁵⁰ au constituit dimensiunile pe care s-a cimentat și s-a realizat obiectivul unității politice a tuturor românilor într-un singur stat unitar, suveran, național. Ca și ierarh BOR, Miron Cristea a militat și a obținut autonomia Bisericii Ortodoxe Române (obținerea în 1925 a dreptului BOR de a avea propriul ei patriarh și de a nu mai depinde de nimeni), care trebuie privită ca o afirmare a dorinței românilor de a fi liberi și independenți inclusiv în ceea ce privește organizarea bisericii lor⁵¹. Afirmarea unității de limbă și neam a constituit de altfel, una din direcțiile pentru care au militat clericii români încă din cele mai vechi timpuri⁵², eforturi care și-au găsit forma de realizare odată cu desăvârșirea statului român unitar, la 1918, inclusiv prin activitatea generației de clerici și ierarhi în frunte cu Miron Cristea.

---

⁵⁰ Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Clerici ortodocși, ctitori de limbă și cultură românească, în antologia Biserica în misiune. Patriarhia română la ceas aniversar. 120 de ani de autocefalie (1886-2005), 80 de ani de patriarhat (1925-2005)*, vol. tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod al BOR, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, pp. 662-665.

⁵¹ Idem, p. 662-665.

⁵² Ibidem, p. 663.

Bibliografie

- Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologice, coord. Gheorghe Platon, *Istoria Românilor. De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, vol.VII, tom II, Ed. Enciclopedică, București, 2003
- Cioabă, Aristide; Nica, Constantin, coord., *Doctrine politice în România secolului XX*, vol. II, Academia Română, ISPRI, Ed. Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, București, 2004
- Cuvântări ținute de Înalt Prea Sfinția Sa D. D. Dr. Miron Cristea*, II, București, 1923, p. 3-8, citată în lucrarea lui preot prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 2006, pp. 398-399.
- Griffiths, Martin, *Encyclopedia of international relations and global politics*, Routledge, London and NY, 2005
- Lăcătușu, Ioan; Stancu, Vasile, *Episcopul Miron Cristea- apărător al unității Banatului (1918-1920)*, în *Credință și Mărturisire*, Ed. Episcopiei Caransebeșului, 2010
- Lăcătușu, Ioan; Stancu, Vasile, *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- apărător al unității Banatului (1918-1920)*, în Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni, colecția Centenarul Marii Uniri (1918-2018)*, Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, pp. 214-220.
- Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 2006
- Plămădeală, Antonie, *Elie Miron Cristea. Corespondență*, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Sibiu, 2005
- Plămădeală, Antonie, Mitropolitul Ardealului, *Clerici ortodocși, ctitori de limbă și cultură românească, în antologia Biserica în misiune. Patriarhia română la ceas aniversar. 120 de ani de autocefalie (1886-2005), 80 de ani de patriarhat (1925-2005)*, vol. tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod al BOR, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, pp. 662-665.
- Scurtu, Ioan, *Unitatea, caracteristică fundamentală a evoluției istorice a poporului român*, în antologia *O viață în slujba istoriei. Ioan Scurtu la 75 de ani*, Ed. Ștefadina, București, 2015.
- Smouts, Marie-Claude; Battistella, Dario; Vennesson, Pascal, *Dictionnaire des relations internationales. Approches, concepts, doctrines*, Dalloz, Paris, 2006
- Șandru, Ilie; Borda, Valentin, *Un nume pentru istorie. Patriarhul Miron Cristea*, Casa de Editură Petru Maior, Târgu-Mureș, 1998
- Tamaș, Sergiu, *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*, Ed. Academiei Române, București, 1993
- Țurlea, Petre, *Nicolae Iorga, col. Personalități ale Marii Uniri*, Ed. Enciclopedică, București, 2016

Anexe

4. *Tablou în mărime naturală, înfățișând pe Miron Cristea, ca Patriarh al României Mari, aflat în Palatul Patriarhiei, București.*

5. Alt tablou înfățișând pe Miron Cristea, ca Patriarh al României Mari, aflat în Palatul Patriarhiei, București.

6. *Tablou reprezentând momentul solemn al întronizării lui Miron Cristea ca Patriarh al României întregite, în 1925. Pictură realizată de G. Rusu, aflată în Palatul Patriarhiei, București*

4. *Fotografie de epocă, expusă în Palatul Patriarhiei, reprezentând pe Patriarhul Miron Cristea, proaspăt înscăunat, în 1925, ca primul Patriarh al României Mari*